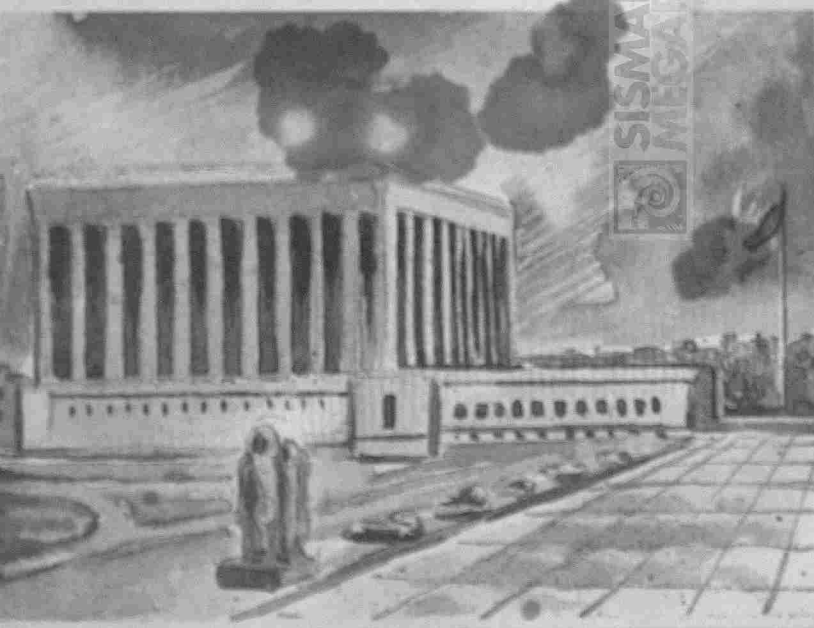

Şehirlerinizin adı ne anlama geliyor?

67 ilin adı ne zaman
nasıl ve
nereden doğdu?

SISMANGIÖ
MEGARİO

GÜNAYDIN'ın
armağanıdır

GİRİŞ

Asya ile Avrupa arasındaki köprü olan Anadolu çok eski bir tarihe sahip. Yarımada nice uluslara ve uygarlıklara tanık oldu ve üstünde sayısız yerleşme birimleri kuruldu. Örneğin dünyanın ilk Filadelfiyası Amerika'da değil, Türkiye'dedir: Manisa'nın ilçesi Alaşehir'i Bergama Kralı Filadelfos kurdu ve şehre Filadelfiya adını verdi.

Oturduğumuz, yakınlarımız ve dostlarımızın oturduğu iller ve ilçeler var. Bazılarının ne anlama geldiğini çıkarıyor, ama bazı isimlerin nereden kaynaklandığını bilmiyoruz. Anadolu'daki tüm uygarlıkları tek bir uygarlık olarak kabul eden, kültüre ve dinsel düşüncelere saygınlık gösteren Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye, Anadolu'nun bütünlüğüne saygı göstererek bu isimleri değiştirmemiş, onları, halk dilinde söyleniş biçimiyle kabul etmiştir. Bu kitapçıkta, il ve ilçe adlarının nereden kaynaklandığını, isimlerinin kökenlerini açıklamaya çalıştık.

ADANA

Akdeniz bölgesindeki ilimiz. Çok eski bir tarihi var. Bizanslı tarihçi Stefan, Uranus'un iki oğlu Adanus ile Sarus'un Tarsuslularla savaşarak bu şehri kurduğunu, bunlardan birinin adını şehre, ötekini de Seyhan ırmağına (Seyhan'ın eski adı Sarus'tur) verdiklerini söyler.

Hitit, Asur, Pers, Makedonya, Roma, Arap, Haçlı ve Selçuklu egemenliklerinden sonra Adana Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

BİR EFSANE

Sümer ve Hitit kaynaklı bir efsaneye göre: Çok eski çağlarda Anadolu'da, Adonis adında yakışıklı bir yiğit varmış. Çevredeki, yöredeki bütün kraliçeler, kral kızları ona aşık olmuş. Kraliçeler, uzun kavgalardan sonra kendi aralarında şöyle bir anlaşmaya varmışlar: Her hafta birimizin yanında kalsın. Gel gör ki, Adonis bunların birine daha çok tutkunmuş ve onun yanında daha çok kalmış. Öteki kraliçeler bunu kıskanıp, söz birliği etmişler ve bir gün ormanda Adonis'le buluşma verip üstüne bir yaban domuzu saldırtmışlar ve kasiğinden yaralanan Adonis kanlar içinde can vermiş. Onu kurtarmak için koşan sevgilisi kraliçe, Adonis'i kanlar içinde ve ölü bulunca saçını, başını yolmuş. "Ah Adonis! Ah Adonis!" diye ağlayıp dövünmüş, ayaklarının dibinde gözyaşlarının döküldüğü yerde çiçekler açmış. Sümerli ve Hititli kadınlar bu acıklı aşk öyküsünü unutmamış, açan çiçeklerin başında onlar da "Ah Adonis!" diye ağlamışlar hep. İşte Adana sözü, bu iki sözcüğün zamanla kaynaşmasından doğmuş.

ADAPAZARI:

Ünlü halk ozanımız Aşık Veysel, Adapazarı'nda yazdığı şiirde şunları söylüyor: "Adapazarı'na demişler Ada/Yar elinden yaralarım ziyade/Çiğdemleri dağda, gülü ovada/Açtı bahar çiçekleri Ada'nın".

Bu ilimize Adapazarlılar kısaca Ada der. Çünkü Sakarya ve Çark suyu arasında yer alan şehir, tıpkı bir adayı andırır. "Pazar" sözcüğüne gelince: Burası onyedinci yüzyılda yörenin pazar yeri idi. İşte, Adapazarı bu iki sözcüğün "Ada" ve "Pazar" sözcüklerinin birleşmesinden oluştu.

Adapazarı Sakarya ilimizin merkezidir.

AFYONKARAHİSAR

Afyon türkülerinde sık sık "Hisar" sözcüğü geçer:

"Hisarın bedenleri/Çevirin gidenleri", "Hisardan indim

eniş, mendilim dolu yemiş", "Hisardan indim atlı/Bir elma yedim tatlı", "Hisarın ardı diken/Yaktın beni gül iken", "Hisardan iniş m'olur/Ham demir gümüş m'olur?"

Bu Hisar sözcüğünün Afyon türkülerinde sık sık yinelenmesi nedensiz değil. Eski adı Akroenos olan şehri Selçuklular uzun süren bir kuşatmadan sonra ele geçirdiler ve hayli kayıp verdiler. "Hisar" kuşatma anlamına gelir. Acılarla eldedilen yere "Karahisar" dediler ve orada, kara taşlardan bir kale kurdular. Onaltıncı yüzyılda bölgede afyon yetiştirilmeye başlayınca, Karahisar'ın başına bir de Afyon eklendi ve şehir "Afyonkarahisar" adını aldı.

AĞRI

İsmi sınırları içindeki "Ararat" dağından alır. Çok eski çağlarda yeryüzü korkunç bir su baskınına uğradı. Nuh Peygamber, Tufandan kurtulmak için eşlerini, üç oğlunu ve yeryüzündeki bütün yaratıklardan birer çifti, bir erkek bir dişi olarak alıp, kendi yaptığı gemiye sığındı. Tufandan sonra gemi Cudi (Ağrı) Dağı'nın doruğuna oturdu ve içindekiler de ölümden kurtuldu. Şair Ahmet Muhip Dranas yüce Ağrı'yı şöyle anlatıyor: "Sonsuzluğa doğru kalkacak sihirli/Bir gemi gibisin göklerde demirli..."

Anadolu halkı sözcükleri kısaltmayı sever. Ararat da zamanla, halkın dilinde önce Aran, sonra daha da kısalıp "Ağrı" halini aldı.

AKÇAABAT:

Trabzon iline bağlı, şirin bir kıyı kasabası. İsmi, limanı korumak için yapılmış kalenin beyaz taşlarından alır.

BİR EFSANE

Bizans tekfurunun hiç çocuğu olmuyormuş. Bir gece rüyasında, kara sakallı bir papaz, "Senin bir kızın olacak ama sakın ona güneş ışığı vurmasın, yoksa koparılmış beyaz bir çiçek gibi aniden sararıp solar" demiş. Gerçekten de, Bizans tekfurunun bir kızı doğmuş. Tekfur, gün ışığı değmemesi için, kızını kalenin penceresiz bir odasına kapatmış. Gel zaman, git zaman, kız büyümüş. O sıralarda Selçuklu Türkleri bu kaleyi kuşatmışlar. Ama bir türlü ele geçiremeyince yer altından tünel kazmışlar. Tekfurun kızı birden karşısında yakışıklı bir leventi görünce ona aşık olmuş, "Beni de buralardan al götür" demiş. Levent de bir bakışta sevmiş onu. Yazık ki kaleden çıktıklarında gün ışığı değmiş ve tekfurun kızı, sararıp solmuş. Öldüğü yerde beyaz zambaklar bitmiş. Kaleyi ele geçiren Türk komutan bu acıklı serüveni öğrenince kızın öldüğü yere, taşları bembeyaz bir türbe

yaptırmış. Tüm sevdalılar sonradan oraya gelip, adaklar adanmış ve muhtarlar yakmışlar. Giderek çevresinde evler kurulmuş ve yöreye "Akçaabat" adı takılmış.

AKSARAY

Niğde ilinin ilçesi. Tarihi oldukça eski. Şehri en son ele geçiren Selçuk Bey'i İzzettin Kılıçarslan, şehirde cami, medrese, kümbetler ve büyük ve beyaz bir saray yaptırdı. Şehir "Aksaray" adını işte bu beyaz saraydan alır.

AKŞEHİR

Konya'nın ilçesi. İlçenin bugün bulunduğu yerde, eski çağlarda Phlomeium şehri vardı. Kalıntıları halen Akşehir'de bulunuyor. Şehrin eski kalelerinin burçları ak taştan yapılmıştı. İsmi işte buradan aldığı sanılıyor. Şehir önce Selçuklular, daha sonra Karamanoğulları'nın eline geçti. Osmanlı egemenliğinin altına ise Yıldırım Bayezit zamanında girdi.

ALANYA

Antalya'ya bağlı ilçe merkezi. Şehrin ilk adı Korakesion'du. Anadolu Selçuklu Sultanı Alaettin Keykubat Alanya'yı kuşatınca, savaşmak istemeyen şehir halkı Alaettin Keykubat'a giderek anahtarı teslim etti. Kale komutanı Kir Fard'ın kızıyla evlenen Alaettin Keykubat, zaptettiği şehrin adını değiştirip ona kendi ismini "Alâiye" ismini verdi. Alanya sözü, Alaettin şehri anlamına gelen "Alâiye"nin halk dilinde değişmiş şeklidir.

ALAŞEHİR

Manisa'nın ilçesi. Dünyanın ilk Filadelfiya'sı. Kurucusu Bergama krallarından Filadelfos. Şehre, başlangıcında kurucusunun adına dayanarak Filadelfiya dendi. Sonraları bu isim "Neo-Kayseriya"ya çevrildi. Şehir, Türklerin eline geçtiğinde bütün bu isimler değişerek, "Alaşehir" adını aldı.

ANADOLU

Günümüzde Türkiye topraklarının bütününe Anadolu denir. Tarihin çok eski çağlarında, Samsun şehri ile Tarsus çayı arasında kalan ve Ege denizine kadar olan bölgenin ismi Küçük Asya'ydı. Romalılar bu bölgeye gelince Bergama Kralı onlara bir miktar toprak bağışladı. Romalılar giderek doğuya doğru yayıldılar. Kendilerine ait toprakları Thema adı verilen on dört yönetim bölgesine ayırdılar. Bölgenin batısında kalan yerler Bizans'a göre doğuda bulunduğu için bu topraklara "Thema Ana-

tolica-Doğu Ülkesi" ismi takıldı. Sonraları "Anatolia" diye anıldı. Kelime zamanla "Anatolia"dan "Anadolu"ya dönüştü.

"Anadolu" sözcüğünün yönetim adı olmaktan çıkıp, bölge adı olarak anılması, Selçuk Türklerinin Anadolu'ya gelmeleri ve yerleşmeleri sonucu gerçekleşti.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türkiye'nin yalnız Asya kıtasındaki topraklarına Anadolu deniyordu. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra, yalnız Asya kıtasındaki değil, ülkenin bütün topraklarına Anadolu adı verildi.

AMASYA

Aşık Veysel bir şiirinde "Amasya'nın elmasını/ Yesem amma, yesem amma" diyor.

Elma'sı ile ünlü bu ilçe Anadolu ilinin tarihi, İsa'dan önce dört bin yıllarına kadar uzanır. Tarihçi Strabon'a göre çok eski çağlarda bu bölgede Amazonlar yaşıyordu. Amazon "Memesiz" anlamına gelir. Çünkü bu kavimin kadınları da savaşçıydı. Daha iyi ok atabilmeleri için Amazonlar kızların bir memelerini küçükken yakıp yok ederlerdi. Ay tanrısına tapın Amazonlar eski Yunanlıların amansız düşmanlarıydı. Yunan mitolojisi Amazonlarla yapılan savaşların öyküleri ile doludur.

Amasya şehrini Amazon kralı Amasis kurdu ve ona Amasis kenti anlamına gelen "Ameseia" ismini verdi. Tarihçi Strabon'a göre Amasya adı işte buradan türemiştir.

Hitit, Asur, Makedonya, Pontus, Roma ve Anadolu beyliklerinin egemenlikleri altında kalan bu kenti 1389 yılında Yıldırım Bayezit Osmanlı topraklarına kattı.

ANKARA

Günümüzde yeşile özlem duyan Ankara, bir zamanlar bahçeler diyarıydı. İslam kaynaklarında Ankara'nın adı "Engürü" olarak geçer. Kimilerine göre Ankara sözü Farsça "Üzüm" anlamına gelen Engür'den, ya da Yunancada "Koruk" anlamına gelen Agurida'dan türüyor. Kimi kaynaklar ise Ankara sözcüğünün, Hint-Avrupa dilinde "Eğmek" anlamına gelen ank, Sanskritçede "Kıvrıntı" anlamına gelen anka'dan, ya da Latince'de çengel demek olan uncus 'dan türediğini ileri sürer. Frigya lisanında da "Ank" diye bir sözcük bulunur. Ank; engebeli, karışık demektir. Ankara arazisinin engebeli oluşuna bakılarak adını ank sözcüğünden aldığı söylenenler de vardır. Şehrin kuruluşundaki ismi Ankyra, Ankura, Ankuria, Angur, Engürü, Engürüye, Angare, Angora, Ancora ve son olarak ANKARA şeklini aldı.

ANTAKYA

Hatay ilinin merkezi.

Tarih bakımından Antakya'nın geçmişi İsa'dan önce dört bin yıllarına kadar uzanır. İlk yerleşen Hitit'ler çevreyi uzun süre egemenlikleri altında tuttular. Daha sonra Makedonya Kralı Büyük İskender'in generallerinden Antigonos kuzey Suriye'yi işgal etti ve Hatay ve çevresinin yönetimini ele geçirdi. İsa'dan önce 300 yıllarında Makedonya Kralı Seleukoz bu yörede Antakya'yı kurdu ve şehre babasının ismi olan ANTİOKHIA adını verdi. Zamanla büyüyen kent, başkent halini aldı.

Yunanlılar, Romalılar ve Bizanslılar, en güçlü dönemlerinde bile Antakya'yı ele geçiremediler. Zengin ve büyük bir ticaret merkeziydi. Çin ve Doğu Türkistan'dan gelen kervanların kavşağındaydı.

Bizans, Arap, Selçuk egemenliklerine tanık olan bu güney şehri 1515 yılında Yavuz Sultan Selim Osmanlı topraklarına kattı.

ANTALYA:

Akdeniz kıyısında uzanan, ülkemizin en güzel turistik illerinden biri olan Antalya'yı İsa'dan önce II'nci yüzyılda Bergama krallarından Attalos II kurdu. O çağlarda çevrenin en ünlü şehri ve limanı Side'ydi. Kral Attalos çok uğraştığı halde Side'yi ele geçiremeyince seksen kilometre doğuda Antalya'yı kurdu Şehir, önceleri ismini kurucusundan aldı ve ATTALEIA adıyla anıldı. Daha sonraları bu isim ADALIA, ANTALIA ve en son ANTALYA şekline dönüştü.

Roma, Bizans ve Selçuklu egemenliklerinden sonra Yıldırım Bayezit zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

ARHAVI

Karadeniz bölgesinde, Artvin iline bağlı ilçe merkezi. "Musazade" adıyla da bilinir. İsmi o bölgede Karadeniz'e dökülen ve eski adı ARKHABİS olan akarsudan alır.

ARTVİN

Karadeniz bölgesinde, Anadolu'nun doğu-kuzeyindeki illerimizden. İskitler tarafından, Kıldiyet Dağı'nın dik yamaçları üzerinde kuruldu. Artvin sözünün İskitçe olduğu sanılıyor.

AYDIN:

Batı Anadolu bölgesinde, kendi adını taşıyan dağların güneyinde ve Büyük Menderes Ovası'nın tam ortasında bulunan

bu ilimizi, ilk olarak Argoslular kurdu. Şehre bugünkü ismini ise Anadolu Beylerinden Aydınolu Mehmet Bey verdi ve ona Aydın Güzelcehisarı ismini taktı. Bu isim sonraları kısaltılıp, yalnızca AYDIN halini aldı. "Aydın" Mehmet Bey'in babasının adıdır.

Hitit, Lidya, Pers, Roma, Selçuk egemenlikleri altında kalan şehri Yıldırım Bayezit Osmanlı topraklarına kattı.

BALIKESİR

Şehrin adının "Eski Hisar" anlamına gelen "PALEO-KASTİO"dan türediği sanılıyor.

Halk arasında dolaşan söylentilere göre ise Balıkesir sözü "Balı çok" anlamına geliyor. Bilindiği gibi bu şehrin balı ünlüdür.

Roma ve Selçuklu egemenliklerinden sonra 1347 yılında Osmanlı topraklarına katıldı.

Marmara bölgesinin güney bölümünde, Susurluk çayının kollarından Kazanpınar deresi üzerinde kendi adını taşıyan ovanın batı kıyısında kurulmuş, sevimli bir ilimizdir.

BAYBURT

Doğu Karadeniz bölgesinin iç bölümünde, Gümüşhane iline bağlı ilçe merkezi. Ünlü şair Zihni'yi yetiştiren Bayburt, çok eski bir tarihe sahip. Eldeki kaynaklara göre kasabanın orta çağdaki adı "Paypert" ya da "Pepert" idi. Bayburt adı buradan geliyor.

Bayburt Selçukluların Anadolu'da ilk ele geçirdikleri ve yerleştikleri yerlerdendir. 1514 tarihli Çaldıran savaşından sonra Yavuz Sultan Selim Bayburt'u Osmanlı topraklarına kattı.

BERGAMA

Ege bölgesinde, İzmir'in ilçesi. Eski bir Anadolu mitolojisine göre, Akhilleus'un oğlu Neoptolemos'la Andromakhe'den doğma Pergamos, Yunanistan'dan Anadolu'ya kaçıp, Bergama'nın bulunduğu yerdeki kralı öldürdü ve kendi kral oldu. Şehrin adını değiştirip, ona kendi ismini verdi. Bu mitolojiye göre Bergama ismi işte bu kralın adı olan "Pergamos" ya da "Pergamon"un değişmiş şeklidir.

BİR EFSANE

Bergama'nın bulunduğu yer vaktiyle dümdüz, ıssız bir ova-yıymış ve bu ovada ancak üç beş ev konaklıyormuş. Bu evlerin birinde, birbirlerini çok seven yaşlı bir karı-koca yaşarmış. Göv-

delerini ağırlaştıran, yüzlerini kırış kırış eden yaşlılık, gönüllerinin tazeliğini almamış, sevgilerinin ateşini söndürmemiş. Yoksul evceğizlerinde mutluluk, solmayan bir çiçek gibi açar ve serpillirmiş. Gündüz koca tarlada, kadın ocak başında çalışır, günlük ekmeklerini çıkarırlar, başlarına buyruk yaşarlarmış. Günün birinde ovaya ak sakallı, ışık yüzlü bir yolcu gelmiş. Hangi evin kapısını çaldıysa karşısında asık yüzlü, sevimsiz insanlar bulmuş. Değil bir dilim ekmek, bir tas su bile ikram etmemişler. Yaşlı karı-kocaya gelince, kapılarını hoşnutlukla bu Tanrı misafirine açmışlar, önüne sıcak çorba, ekmek ve buz gibi yayla suyu koymuşlar. Aynı gece her ikisi de uyurken kutsal bir ses onlara: "Siz benim sevgili kuluma kapımı açtınız, dostluk gösterdiniz, ekmek ve aş sundunuz, dileyin benden ne diler-seniz" demiş. Sabah uyandıklarında yaşlı yolcunun sırta kadem bastığını görmüşler. Sonra birbirlerine gece duydukları sesi anlatmışlar. Ağız birliği etmişçesine her ikisi de "Ne dileyebiliriz ki, Tanrı birbirimizin ölüm acısını göstermesin, birlikte yaşadık, birlikte can verelim" demişler.

Yıllar geçmiş. Bir gün küçük evlerinin önünde güneşlenip, sevgi dolu gözlerle bakışırken, birbirlerinin kollarından taze dallar, yeşil yapraklar fışkırdığını görmüşler. İkisinin de ayakları toprağa gömülmüş, gövdelerini kabuklar sarmış. Kollarını birbirlerine dolayıp son bir öpüşle vedalaşmışlar. Ağaç kabuğu en son dudaklarını da kaplamış. Geçen bir yolcu bir dalın öbür dala seslendiğini duymuş. Oradan uzaklaşınca gördüğü bu olayı ve ağacın konuştuğunu, rastladığı herkese anlatmış ve giderek ağaç, ziyaret yeri halini almış. İnsanlar kutsal ağacın çevresinde yeni evler yapmışlar. Bergama denilen şehir işte böyle kurulmuş.

Pers, Makedonya, Roma, Bizans egemenlikleri altında kalan Bergama XIV'üncü yüzyıl başlarında Türklerin eline geçti.

BİLECİK

Marmara bölgesinin doğu kıyısında Haydarpaşa-Eskişehir demiryolunun geçtiği Karasu vadisine hakim yaylanın üzerinde kurulmuş bir ilimiz.

Bizans devrinde burada "Bilekoma" adlı bir kale vardı. Şimdi yalnız temel yıkıntıları kalan bu kaleyi Osmanlı devletinin kurucusu Osman Bey zaptetti ve Bilekoma adını değiştirip kasabaya Bilecik adını verdi. Ünlü Ahi reisi ve Osman beyin kaynatası Şeyh Edeballı, Osman beyin oğlu Orhan bey Bilecik'te yaşadı. Yüzyıllar boyunca kasaba Osmanoğulları'nın tarım ambarı oldu.

BİNGÖL

Doğu Anadolu'daki ilimiz. Bölgede volkanik kayalardan oluşmuş bir dağ kitlesi ve 2 bin 700 metreyi aşan yükseltilerde birçok göller vardır. Gerek dağ, gerekse eteğindeki il Bingöl adını işte bu çok sayıdaki göllerden alır.

Malazgirt zaferinden sonra Anadolu Selçuklularının eline geçen şehir Osmanlı topraklarına Yavuz Sultan Selim zamanında ve 1514 yılında katıldı.

BİTLİS:

Doğu Anadolu bölgesindeki ilimiz. Aynı adı taşıyan bir akar suyun açtığı dar ve derin bir vadinin içindedir. Şehri ne zaman ve kimlerin kurduğu kesin olarak bilinmiyor. Bitlis sözcüğüne gelince, kimilerine göre "Bageş" ya da "Pagiş" sözcüklerinden türüyor. Kimilerine göre ise, Büyük İskender'in buyruğu ile komutanı "Lis" ya da "Badlis" burada bir kale kurmuş, Bitlis sözcüğü bu komutanın isminden kaynaklanıyormuş.

Arap, Selçuklu ve çeşitli beyliklerin egemenliklerinden sonra şehir Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı Ülkesine katıldı.

BODRUM:

Muğla iline bağlı ilçe merkezi. Kasabanın ilk çağdaki adı Halikarnasostu. Bir süre Bizans, Rodos şövalyeleri ve Menteş beyliğinin egemenliği altında kaldıktan sonra Kanuni Sultan Süleyman zamanında Rodos'la birlikte Osmanlı topraklarına katıldı.

BİR EFSANE

Bodrum'un hemen yanında günümüzde "Bardakçı" diye anılan bir tatlı su kaynağı vardır. Bodrumlular buranın suyunu çok sever. Eski çağlarda Bardakçı'da cenneti andıran küçük, duru bir göl varmış. Mersin ve yabani sakız ağaçlarının çevrelediği bu gölün yemyeşil sularında bir su perisi yıkanır, Mersin ağacından yaptığı taraklarla saçlarını tararmış. Bir gün göl kıyısında çiçek toplarken yakışıklı bir delikanlı görüp, gönlünü ona kaptırmış. O günden sonra gözlerine uyku girmez olmuş. Ancak bu çekingen ve sıkılgan delikanlıyı bir türlü yola getiremiyor. "Bizi birbirimize kavuştur" diye Tanrı'ya yalvarmış. Tanrı dileğini kabul edip, peri kızının gövdesi ile delikanlının gövdesini tek bir bedende birleştirmiş. İki başlı, tek gövdeli bu yaratığı görmek için insanlar akın akın Bardakçı'ya gelmişler. İki sevdalı ölünce de bu yapışık gövdeyi Bardakçı'daki bugün Kaplankaya adını taşıyan yüksek tepeye gömmüş ve bir de anıt dikmişler. Göl suyu kutsal sayılmış, yöresinde evler kurulmuş ve

böylece eski adıyla Halikarnasos yeni adıyla BODRUM doğmuş Ünlü tarihçi Heredot Bodrumludur.

BOLU

Kendi adını taşıyan ovanın kuzeybatısına yakın tepe üzerine kurulmuş bir ilimizdir.

Şehre önce "Bithynion", Romalılar çağında da "Claudiopolis" adı verildi. Roma, Kutalmışoğulları ve Bizans egemenliğinden sonra XIV. yüzyıl başlarında Osman Gazi'nin komutanlarından Konuralp tarafından alındı, böylece Türklerin eline geçti. Türkler uzun olan "Claudiopolis" sözcüğünü kısaltıp, önceleri "Polis", daha sonraysa şehre Bolu dediler.

BURDUR

Akdeniz bölgesinin Göller yöresindeki ilimiz.

Şehir eski adı "Askaniya" olan Burdur gölünün yanında kurulmuştur, ismini bu gölden alır.

BURSA

Marmara bölgesinin Güney Marmara bölümünde, Türkiye'nin beşinci büyük şehri. Eski çağlarda "Bitinya" adı verilen bölgenin başkenti olan Bursa'yı İsa'dan önce ikinci yüzyılda Bitinya Kralı Prusias II kurdu. Şehir kurucusunun adına dayanarak Prusa ismini aldı.

BİR EFSANE

Mitolojiye göre savaşçı Herakles'le arkadaşı Polifemos ve Hylas sefere çıkar ve Mudanya'da karaya ayak basarlar. Herakles kırılmış küreği için ağaç keserken Hylas su aramaya gider ve ormanın derinliklerinde kaybolur. Çünkü su perileri güzel delikanlıya aşık olmuş ve onu saklamışlardır. Hylas'ın kaybolduğunun ayırımına ilk önce Polifemos varır. Herakles'le birlikte "Hylas! Hylas!" diye bağırıp, günlerce ormanda delikanlıyı arar ama bulamazlar. Herakles yoluna devam eder, umudunu yitirmeyen Polifemos orada kalır. Sonraları bölgeye yerleşir ve Bursa'nın bulunduğu ovada önce Kios, sonra Prusa adını alan bir şehir, yani Bursa'yı kurar.

ÇANAKKALE

Marmara ve Ege denizlerini birleştiren Boğaz'daki şehir ve kasabaların en büyüğü ve il merkezidir. Boğazın doğu kıyısında ve en dar yerinde kurulmuştur. Burada denizin şekli tıpkı bir çanağı andırır, bugünkü ismini buradan alır.

ÇANKIRI:

İç Anadolunun orta kıvırmak bölümündeki bir ilimizdir.

Şehir ilk çağda, "Gangra" kalesinin eteğinde kuruldu. İsmi Gangra kalesinden alan Çankırı'ya yakın zaman kadar Çangırı ve Çenğiri deniyordu.

Pontus, Roma, Arap ve çeşitli Anadolu beyliklerinin egemenliği altında kalan Çankırı birinci Murat zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

ÇORUM:

Orta Karadeniz bölümünün İç Anadolu'ya komşu kesimindeki ilimiz. Şehrin tarihi kesin olarak bilinmiyor.

Bizans, Selçuklu egemenliklerinden sonra Yıldırım Bayezit zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

DIYARBAKIR:

Güney Doğu Anadolu bölgesinin Gaziantep'ten sonra ikinci büyük şehri.

Eski adı Yunan ve Latin kaynaklarında Amida, İslam eserlerinde Amid, Dede Korkut kitabında Hamid olarak geçer. Bekr İbn Vâ'il adlı Arap göçebe boyu bu çevrede çok dolaştığından VIII'inci yüz yılda Abbasiler buraya ana bölge anlamına gelen Diyarbakir adını verdiler. İl topraklarında zengin bakır madeni bulunduğu için 1937 sonunda Atatürk bir bakanlar kurulu kararı ile şehrin adını değiştirip ona "Bakır ülkesi" anlamına gelen Diyarbakir ismini verdi.

İran, Arap, Bizans ve Selçuklu egemenlikleri altında kalan şehir, 1515 yılında, Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

EDİRNE:

Romalılar devrinde ve ikinci yüzyılda, imparator Hadrianus tarafından yeniden kurulduğu için şehir de "Hadrianopolis" adını aldı. Hadrianus'un şehri anlamına gelen bu sözcük, sonradan değişimlere uğrayarak Edirne halini aldı.

Trakya'da, İstanbul'dan sonraki en büyük şehrimiz olan Edirne'nin tarihi İsa'dan önce VII'inci yüzyıla kadar uzanır. Şehri ilk kuran Trakların Odris boyuydu ve o zamanki Edirne, Tunca ve Arda ırmaklarının birleştiği kısımda yer alıyor ve Odrise adını taşıyordu.

Roma ve Bizans egemenlikleri altında kalan şehir, 1362 yılında ve Birinci Murat zamanında Bizanslılardan alınıp Osmanlı ülkesine katıldı. Batılı kaynaklarda, yakın zamana kadar ismi

Adrianapolis veya Andrinople şeklinde de geçen Edirne'ye bugünkü ismini Osmanlılar verdi.

EDREMİT:

Balıkesir'in ilçesi. Eski adı "Adramyttion"du. Bugünkü Burhaniye yakınlarında, deniz kıyısında, bir tepe üzerindeki ilk şehrin kurucusu, Yunan mitolojisine göre Granikos'dur. Edremit ismi, Adramytteion'un değişmiş şeklidir.

Edremit, 1345 yılında, Orhan Bey zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

EFES:

İzmir'in ilçesi. Eski adı "Efesos" olan şehri Amazonların kurduğu sanılıyor. Yunan mitolojisinde ise Efes şehrini İon'ların önderi olan Androklos kurmuş. Efes sözü "Efesos"tan gelir.

BİR EFSANE:

Tarihin çok eski çağlarında, diyar diyar dolaşan göçmen bir kavim varmış. Kavmin ileri gelenleri, göçebelikten yerleşik düzene geçmeyi ve bir şehir kurmayı kararlaştırmışlar. Kâhinleri onlara, kuracağınız yeni şehrin yerini size bir yaban domuzu gösterecek demiş..Kavim halkı, bir gece ormanda balık kızartırken, balık sıçramış ve bir ateş kıvılcımı da yakındaki koruluğa düşmüş. Ağaçların arasından, aynı anda bir yaban domuzu çıkmış. Domuzu hemen orda öldürüp, kehanetin de gerçekleştiğini anlayarak o korulukta Efes şehrini kurmuşlar.

Makendon ya ve Roma egemenlikleri altında kalan Efes 1426'da Osmanlı yönetimine girdi.

EĞRİDİR:

İsparta'nın ilçesi. Çok eski bir tarihe sahip. Adını kuruluş biçiminden alıyor. Kasaba önceleri yarım adanın ucundaydı. Bir yangın, büyük zararlara neden olunca Eğridir yarım adanın dışına taştı, göl kıyısında, genişliği değişen eğri bir şerit oluşturdu. Adını işte bu eğriliğinden alır.

EMET:

Kütahya'nın ilçesi. İlçenin eski çağlardaki adı "Tiberipolis" idi. Kasaba bu eski şehrin yıkıntıları üstünde kuruldu. Selçuklu Türkleri, kasabayı Bizanslılardan alınca, ona, kasabadan akan Emet ırmağının adını verdiler. "Emed" uç, son anlamına gelir.

EMİRDAĞ:

Afyonkarahisarın ilçesi. Emirdağ dolayları XI'inci yüzyılda Anadolu Selçuklularına, sonra da Osmanlılara geçti. 1866 yılında, burada kurulan kasabaya, zamanın padişahının adı verildi ve "Aziziye" dendi. 1932'de bu isim, kasabanın yakınındaki dağdan dolayı, Emirdağ şeklinde değiştirildi.

ELAZIĞ:

Doğu Anadolu'nun Orta Fırat bölümündeki önemli şehirlerden. 1834'de Doğu eyaletleri valiliğine atanan Reşit Mehmet Paşa, Harput'ta birkaç ay oturduktan sonra, güneydeki ovaya indi ve burada Mezraa adıyla anılan köyün yerinde vilayet ve ordu müfettişliği merkezi kurdu. 1862 yılında, Vali İsmail Paşa'nın önerisi üzerine, Mezraa adı, o sırada Osmanlı Padişahı bulunan Abdülaziz'in onuruna. "Mamüretülaziz" şeklinde değiştirildi. Bu ismi uzun bulan halk onu kısaltıp kısaca Elâziz dedi. Şehrin adı 1937'de Elazığ'a çevrildi.

ERZİNCAN:

Doğu Anadolu'nun Yukarı Fırat bölümünde il merkezi bir şehirdir. Adını üstünde kurulduğu Erzincan ovasından alıyor. Eskilerin Erzingân da (Halk arasında Ezirgân)dedikleri şehrin tarihiyle ilgili fazla bilgi yoktur. Strabon'un Akilisene dediği bu yörede Eriza adlı bir şehir bulunduğu belirtilmektedir. Çok eski bir tarihe sahip olan şehir. Ortaçağ'da büyük ve bayındır bir haldeydi. Uzun zaman Roma ve Pers İmparatorluklarının çatışma alanında bulunan yöre VII. yüzyıldan itibaren Müslüman akınlarına uğramıştır.

ERZURUM:

Bugünkü Erzurum'a çok yakın yerde, Romalılar'ın 422'de kurduğu "Theodosiopolis" vardı. 463'de Araplar bu şehri zaptedip ona "Kalikala" adını verdiler. Şehir sonradan yeniden Bizanslıların eline geçti. Selçuklu Türkleri Anadolu'ya yayılmaya başladıklarında burada "Erzen-Rum" adıyla yeni bir şehir kurdular. Erzurum ismi işte bu "Erzen-Rum"dan geliyor. Erzen darı demektir. Şehir zamanının tahıl ambarı idi.

ESKİŞEHİR:

İç Anadolu'nun önemli illerinden. Frikler tarafından kurulan Eskişehir'in eski adı Dorylaion idi. Friklerden sonra, Roma, Bizans egemenlikleri altında kalan şehri Türkler 1080 yılında fethetti.1175'de Bizans İmparatoru Manuel Eskişehir'i Türkler

den aldı ama, ertesi yıl yapılan bir savaşta Kılıçarsan 11 Şehri geri aldı. Eski şehir yeniden ele geçirildiği için de, ona Eski "Bizim eski şehrimiz" anlamına gelen Eski Şehir adı verildi.

GAZİANTEP:

Güney-Doğu Anadolu bölgesinin başlıca ticaret ve sanayi merkezi. Bugünkü şehrin adı eskiden Ayıntab'dı ve bu ad halk arasında Antep şeklinde geçerdi. 1919'da Fransızlar tarafından işgal edilen şehrin halkı onlara karşı yiğitçe savaşmış, bu nedenle, 6 Şubat 1921'de çıkarılan yasayla şehrin adı "Gaziantep" olmuştur.

GEDİZ:

Kütahya'nın ilçesi. Eski adı Kadol. Frikyalıların kurduğu şehir, daha sonra Lidya Kralı Krezüs'ün eline geçti. Pers, Makedonya, Bergama Krallığı, Roma ve Bizans egemenlikleri altında kaldıktan sonra, Alaettin Keykubat zamanında Türklerin eline geçti. Şehrin Osmanlı topraklarına katılması ise 1428 yılında gerçekleşti.

GELİBOLU:

Çanakkale'nin ilçesi. Eski bir şehir olan Gelibolu'nun adı "Gallipolis"ten türer. Önceleri Makedonya krallığına bağlı olan Gelibolu Bergama Krallığı'na, sonra da Roma ve Bizans topraklarına katıldı. Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Şah komutasındaki Osmanlı orduları 1356'da şehri zaptetti.

GEMLİK:

Bursa'nın ilçesi. Eski adı Askania. Çok eski bir tarihi var. Lidya, Pers Makedonya, Britinya, Roma ve Bizans egemenliklerinden sonra Osmanlıların eline geçti ve şehre bugünkü adını Osmanlılar verdi.

GÜMÜŞHANE:

Doğu Karadeniz bölümünün iç kesimindeki ilimiz. Vaktiyle burada gümüş madenleri vardı. Şehir ismini bu gümüş madenlerinden alır.

HATAY:

Akdeniz bölgesindeki ilimiz. Adının nereden kaynaklandığına dair kesin bir kaynak yok.

İNEBOLU:

Kastamonu'nun ilçesi. Eski adı "İnebolis"di. Türkler devrinde bu isim İnebolu şeklini aldı. Osmanlı yönetimine 1387'de ve Yıldırım Beyazıt zamanında geçti.

İNEGÖL:

Bursa'nın ilçesi. Kendi adını taşıyan bir ovanın ortasında kurulu. Başlıca akarsuyu olan Kocasu sayesinde kasaba halkının başlıca gelir kaynağını tarım oluşturuyor. İnegöl ve çevresi bir zamanlar daha sulakmış. Yörenin akarsuları yüksek dağlardan, kayalıklardan inip hep buraya dökülür, yöreyi adeta göl haline getirirmiş. İşte, bu inen suların dolayısı da İnegöl'e "İnengöl" denmiş. Sözcük, giderek, halk dilinde değişimlere uğrayıp bugünkü şeklini, "İnegöl" halini almış.

Kasaba çok eski bir geçmişe sahip. Bursa ve yöresiyle birlikte el değiştirip, çeşitli uygarlıkların beşiği olmuştur. Bir süre Romalıların egemenliği altında kalan kasaba, Roma'nın ikiye bölünmesinden sonra, Doğu Roma'nın, yani Bizansın payına düştü. Anadolu'da Selçuklu Türkleri'nin gelişmesiyle İnegöl ve yöresi Selçuklu Türkleri'nin egemenliği altına girdi. Söğütü kendine merkez edinip Beyliğini geliştiren Osman Bey, oğlu Orhan Gazi'ye, bu sulak alanı Osmanlı topraklarına katmasını vasiyet etti. Babasının vasiyetini yerine getiren Orhan Gazi İnegöl'ü beyliğine kattı.

İSKENDURUN:

Hatay'ın ilçesi. İsa'dan önce 333 yılında Büyük İskender tarafından kuruldu. İskender'in Mısır'da kurduğu İskenderiye şehrinde ayırt edilmesi için buraya önceleri Aleksandria Minor (Küçük İskenderiye) dendiyse de, daha sonra aynı anlama gelen İskenderun şeklinde adlandırıldı. İsmi kurucusundan alır.

Şehir Osmanlı topraklarına 1516 yılında katıldı.

İSPİR:

Erzurum'un ilçesi. Kasaba tarihi İspir Kalesi'nin eteğine kurulduğu için adını bu kaleden alır. İspir Kalesi'nin tarihi çok eski. Rum tarihçileri bu kalenin eski adının "Hispartis" olduğunu ileri sürerler. Arap kaynaklarında ise, gerek kalenin, gerekse kasabanın adı "İsbiren" olarak geçer. İspir sözcüğü, İsbiren'in zamanla halk dilinde kısaltılarak değişikliğe uğramış şeklidir.

İSTANBUL:

Türkiye'nin en büyük şehri. Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti. Şehri, İsa'dan önce 658 yılında Megara kralı Byzas kurdu. Rivayete göre, Byzas ve yandaşları yeni bir kent kurmak ister ve bu kentin yeri konusunda kâhinlerine danışırlar. Kâhin onlara "Bukentikörlerin ülkesinin karşısında kurun" der.

Megaralılar, yurtları olan Korent'den yola çıkıp, uzun yollar aştıktan sonra bugünkü Sarayburnu'nun olduğu yere gelirler. Buradan çevreyi gözetlerken o zamanlar Finike'lilerin sömürgeci olan Kadıköy'ü görürler. Finikelilerin, ülkelerini bırakıp Kadıköy gibi bir yerde yerleşmelerine çok şaşırırlar ve "İşte, kâhinin haber verdiği körlük ülkesi orası olsa gerek" deyip, Kadıköy'üne "Körlük ülkesi" adını takar ve kendileri de, onun karşısında, Haliç ile Lygos burnu arasında kendi şehirlerini, İstanbul'u kurarlar ve şehre, önderlerinin adı olan Byzantion-Bizans ismini verirler.

Roma İmparatoru Marcus Avrelus'un egemenliği döneminde, şehir, imparatorun manevi babasının adıyla ve "Antonion" olarak anıldı.

Konstantin Roma İmparatorluğunun merkezini Roma'dan İstanbul'a taşıyınca, şehre "Konstantinopolis" adı verildi.

Bizans'ı onarıp bayındır bir hale getiren Konstantinyedi sayısını uğurlu sayıyor ve kendisine yedi gezegenin çevresinde döndüğü güneş gibi bakılmasını istiyordu. Bu nedenle, yeni şehirini yedi tepe üstünde kurdu ve şehir surlarında da yedi kapı açtırdı. Romadan yedi seçkin getirterek, Yedi Kandil denilen divanında yedi bölüklük bir ordu kurdu.

Şehre Araplar "Kostantaniye", Bizanslılar "Konstantinopolis" diyor, aynı zamanda, "Şehir" anlamına gelen, bu ismin kısaltılmış şekli "Stin-polis" deyimini kullanıyorlardı. İstanbul sözcüğü işte bu "Stin-polis"ten türedi.

Türklerin İstanbul'u ele geçirmesinden sonra, paralar üzerinde Konstantaniye ismi kullanıldıysa da, halk şehre hep İstanbul dedi. Onyedinci ve onsekizinci yüzyıllarda bu isim "İslambol" şeklinde değiştirildi. Ancak, bu söz de benimsenmeyince, halkın kullandığı İstanbul sözcüğü resmen kabul edildi.

İstanbul'un Fethinin Türk ve İslam tarihi bakımından ayrı bir önemi vardır. Zira İstanbul'un Fethi önce Arapların sonra da Türklerin gerçekleşmesine çalıştıkları kutsal bir ideal idi. Bundan dolayı İstanbul'un Fethini destekleyen olaylar, İstan-

bul'u fetheden orduların cesaretini artırması bakımından değer kazanmıştır.

İZMİR:

Türkiye'nin üçüncü büyük kenti. Şehrin eski adı "Smyrna" İzmir sözcüğü Smyrna'nın halk dilinde değişikliğe uğramış şeklidir. Kentin kuruluşu üstüne, çeşitli kaynaklar çeşitli görüşler ileri sürüyor.

Bir görüşe göre, kenti kuran Hititler'dir. İsa'dan üç bin yıl önce, Anadolu'da büyük bir imparatorluk kuran Hititler İzmir ve çevresini de ellerine geçirdiler ve bugünkü kentin kuzey-batısında, Bayraklı'daki Tepekule'de ilk İzmir şehrini kurdular ve ona "Navlühun" adını verdiler. O zamanki şehrin evleri kayalıklar üstündeydi ve doğal bir limana karşıydı.

İsa'dan bin yüzyıl önce, İkinci Amazonlar yönetimindeki Akalar Efes'te, Smyrna (İzmir) adlı bir mahallede oturuyorlardı. Mahallelerini terkedip Navlühun'u işgal ettiler ve ona, aynı zamanda reislerinin de adı olan Smyrna ismini verdiler.

Makedonya, Roma, Bizans yönetimlerine geçen şehir, zaman zaman Hunların ve Arap-İslam ordularının istilasına uğradı. İzmir'i 1320 yılına doğru Aydınogulları ele geçirdi. 1344 yılında Haçlı donanması şehrin, "Gavur İzmir"i denen liman kısmını aldı ve buranın yönetimini Rodos şövalyelerine bıraktı. 1403 başlarında Timur, bir hafta süren kısa bir kuşatmadan sonra şehri zaptetti ve Anadolu'dan çekilirken Aydınogullarına bıraktı. İzmir, 1415 yılında, Çelebi Sultan Mehmet zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

Home'nin destanlarında İzmir'den sık sık söz edilir. Şaire göre bu kent ismini Kıbrıs Kralı Kinyras'ın kızı Smyrna'dan alır ve tanrıça Artemis İzmirlidir.

Kimi kaynaklara göre, İzmir şehrini ilk kuran Hititler değil, Amazonlardır.

İZNİK:

Bursa'nın ilçesi. Tarihçi Strabon'a göre, kenti, İsa'dan önce 315 yılında, Makedonya Kralı Büyük İskender'in komutanlarından Antigon kurdu ve ona "Antigonya" adı verildi. Antigon'un ölümünden sonra İznik Liysimahos'un eline geçti, o da buraya karısının ismini koydu, böylece şehrin adı "Nikiya" oldu. Yunanlılar şehre, "İznikliyim" anlamına gelen "İs-Nikiya" dediler. İznik sözü İs-Nikiya'dan tüüyor.

Yazılarına Halikarnas Balıkcısı imzasını koyan Cevat Şakir'in araştırmalarına göre ise İznik'in ilk kurucuları Makedonyalı-

lar değil, kadınların yönettiği anaerkil bir kavim olan Amazonlardır.

BİR EFSANE:

İlkçağların sonlarından kalma bir efsaneye göre, Bereket Tanrıçası Kybele ile Sakarya Irmağı'nın sevişmesinden Nikiya adlı bir kız doğar. Kızıoğlan kız kalmaya, erkeklerle birleşmeye ant içen su perisi Nikiya, erkeklerden kaçır, yalnız avcılıktan hoşlanırmış. Bir gün, Himnos adlı bir çoban su perisine gönül vermiş. Yanına yaklaşmak istediğinde, Nikiya attığı bir okla delikanlıyı öldürmüştü. Bu olaya çok kızan Aşk Tanrısı Eros, öç almak için Nikiya'yı, Şarap Tanrısı Dionisos'la birleştirmeye ahtetmiş. Böylece, Eros'un da oyunuyla, Şarap Tanrısı, derede yıkanırken Nikiya'yı çıplak görmüş ve ona tutulmuş. Ancak, su perisinin, çoban Himnos gibi kendisini de öldürmeyi kurduğunu sezince, Nikiya'nın su içtiği ırmağa şarap karıştırarak kızı sarhoş etmiş ve muradına da ermiş. Önce canına kıymaya kalan, ama sonra boyun eğen Nikiya birçok çocuk doğurmuş. Dionisos da, onu ödüllendirmek için bir şehir kurup şehre sevgilisinin adını vermiş. İlkçağda Nikiya, günümüzde ise İznik adıyla bilinen şehir işte böyle kurulmuş.

Roma ve Bizans egemenlikleri altında kalan şehir, Selçuklular döneminde Türklerin eline geçti. Kılıçarslankasabayı onardı, bilim ve sanat merkezi haline getirdi. İznik bir ara, Osmanlı devletinin de başkenti oldu.

KARACABEY:

Bursa'nın ilçesi. Osmanlılar zamanında burada Karacabeyler hüküm sürmüştü.

Kasaba adını, Osmanlı tarihinde çok büyük kahramanlıkları görülen ve Fatih Sultan Mehmet zamanında Belgrat Savaşı'nda ölen Karacabey'den alır.

KARACASU:

Aydın'ın ilçesi.

Selçuklular zamanında adı "Yenişehir"di. Osmanlılar bunu Karacasu olarak değiştirdiler. Tarihçi Şarî Teksiye vaktiyle burada "Antiyaş" kasabasının bulunduğunu söyler.

KARAMAN:

Konya'nın ilçesi. Eski çağlarda Karaman'ın adı "Laranda" Selçuklular ve Osmanlı döneminde ise "Larende" idi. Kara-

manoğullarının başkenti olduğu için, şehre daha sonra Karaman adı verildi.

KARAMÜRSEL:

Kocaeli'nin ilçesi. Türklerde "Kara" lakabı uğurlu sayılır. Osmanlı Türklerinin ilk kaptanı deryası, yani deniz kuvvetleri komutanı olan Mürsel Bey'e gösterdiği başarılar üzerine "Kara" lakabı verildi ve adı Karamürsel Bey oldu. İzmit Körfezi'nin güney taraflarının fethindeki başarıları nedeniyle bu kıyıları koruma görevi ona verildi ve yeni kurulan yerleşme yerine de Karamürsel adı kondu.

KAHRAMANMARAŞ:

Akdeniz Bölgesi'ndeki ilimiz. Tarihinde, Sino, Germanicia ve Markasi gibi isimler aldı. Maraş sözcüğünün Markasi'nin halk dilinde değişmiş şekli olduğu sanılıyor. Hititler devrindeki adı Markasi idi. Daha sonra, Asur, Pers, Makedonya ve Kapodokya krallıklarının egemenliğine girdi. Romalıların eline geçtiğinde, şehre, Roma İmparatoru Calligula'ya izafeten "Germanikeia" adı takıldı. Bizans ve Arap egemenlikleri altında kaldı. Selçuklu Türklerinin eline geçti, 1515 yılında ise Osmanlı topraklarına katıldı.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, İngilizler Maraş'ı işgal edip Fransızlara teslim etti. Şehir halkı yiğitçe savaşır 11 Şubat 1922'de Maraş'ı düşman işgalinden kurtardı. Bu yiğitçe savaşımın anısı onuruna, bir yasayla kentin adı Kahramanmaraş yapıldı.

KALECİK:

Ankara'nın ilçesi. İlçe toprakları yayla niteliğinde. Osmanlı devletinin Anadolu'da gelişmesine büyük önem veren Yıldırım Beyazıt, Osmanlı ordusunun ele geçirdiği kalenin korunmasıyla Mehmet Paşa'yı görevlendirdi ve ondan, kale yöresinin bayındır hale getirilmesini, genişletilmesini istedi. Mehmet Paşa, sultanın bu buyruğunu yerine getirerek kale çevresinde yeni evler yaptırdı. Kasaba böyle doğdu ve adını da eteğinde kurduğu kaleden aldı.

KARS

Doğu Anadolu'daki ilimiz. Şehir adını İsa'dan önce 130-127 yıllarında Kafkas dağlarının kuzeyinden gelerek yöreye yerleşen Karsak oymağından alır.

Kaşgarlı Mahmut Kars sözcüğünün deve ya da koyun yününden yapılan elbise, Buharalı Şeyh Süleyman ise şal kuşak anlamına geldiğini yazar.

Coğrafya yazarlarından Batlamyus'un "Korsa" diye söz ettiği yerin Kars olduğu sanılıyor.

İsa'dan önce 63 ve İsa'dan sonra 20 yılları arasında yaşamış olan tarihçi Strabon ise Kars'tan "Korzene" şeklinde söz eder.

Sırasıyla Hurri, Hitit, Firik, Arap, Selçuklu Türklerinin egemenliği altında kalan şehir 1514 yılında ve Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

KASTAMONU:

Karadeniz bölgesinin iç kesimlerinde kalan ilimiz. Tarihin çok eski çağlarında bu ilin olduğu yerde Tumanna adında bir şehir vardı. Gas-Gas adlı savaşçı, iyi ata binen, deriden elbiseler giyen bir kavim, Asur devletinin kurulması üzerine, daha güneyde, Sümer ülkesinin kuzeyindeki yurtlarını terkedip Tumanna'ya geldiler. Batılı bilginlerin yörede yaptıkları araştırma sonuçlarına göre, şehir, ondan sonra Gas ve Tuman sözcüklerinin birleşmesinden doğan "Gastuman" şeklini aldı. Kastamonu sözcüğü işte bu "Gastuman"dan türemiştir.

BİR EFSANE:

Alpaslan'ın komutanlarından Melik Gazi Gümüştekin 1124 yılında Kars kalesini kuşatır. Haftalarca süren kuşatma ve savaşa rağmen kaleyi bir türlü ele geçiremez. Bizans tekfurunun kızı Moni, yüreği korku ve heyecan dolu, bir savaşı izlerken, karayağız, burma bıyıklı Melik Gazi Gümüştekin'e aşık olur. Ve bir gece kale kapısının anahtarını çalıp aşağı atar ve kale böylece Türklerin eline geçer. Olayı öğrenen Bizans tekfuru, Gümüştekin'in canını bağışlamasına rağmen, kızının bu ihanetine dayanamayıp: "Kastın neydi Moni" diye haykırıp hançerini çekerek kendi canına kıyar.

KAŞ:

Antalya'nın ilçesi. Eski ismi "Andifli", Yunanlılar zamanında "Antiphellus", daha eski çağlarda "Hapasas veya Apasas" dı.

Güzel bir koyun etrafında, bir düzlük üstüne kurulmuş, şirin, turistik bir ilçedir. İlçeye karşısındaki Meis adasına hilal şeklinde bakmasından ötürü KAŞ denildiği söylenmektedir.

KAYSERİ: İç Anadolu bölgesindeki ilimiz.

Önceleri Hitit İmparatorluğu'na bağlı olan Kayseri İsa'dan önce altıncı yüzyılda Perslerin, üç yüz seksende ise Kapadokya krallığının eline geçti. O devirde şimdiki Kayseri'nin güney batısına düşen "Mazaka" adında bir şehir bulunuyordu. Şehri ele geçiren Romalılar ona Kayser, yani imparator şehri anlamına gelen "Kaysarea" adını taktılar. Latince olan bu ismi Araplar "Kayseriye" şekline çevirdiler. Yirminci yüzyıl başlarına kadar şehrin adı Kayseriye diye yazılır, konuşma dilinde ise Kayseri şeklinde geçerdi. Cumhuriyetin ilanından sonra resmi ad olarak Kayseri kabul edildi.

Kapadokya ve Roma egemenlikleri altında kalan Kayseri'yi 1071 Malazgirt Zaferi sırasında Türkler ele geçirdi, şehir Anadolu Selçukluları devrinde altın çağını yaşadı, 1515'de ise Osmanlı topraklarına katıldı.

KEMALİYE:

Erzincan'ın ilçesi. Eski adı Eğin'di. Cumhuriyet devrinde adı Atatürk'e izafeten Kemaliye oldu.

KEMALPAŞA:

İzmir'in ilçesi. Eski adı Nif'dir. Yeni adını Atatürk'ten alır.

KIRKAĞAÇ:

Manisa'nın ilçesi. 1350 yılında Türk Kalbuz Aşiretleri tarafından kurulmuş. Kırk çadır halkından oluşan bu aşiret kırk tane ağacın dibine yerleştikleri için o günden beri de kasabanın adı Kırkağaç kalmış.

Bir rivayete göre oğlu lehine tahttan çekilip Manisa'da dinlenmekte olan İkinci Sultan Murad'ı, oğlu Fatih Sultan Mehmet İstanbul'a davet eder. Ancak yolda karısının doğum ağrıları tutar ve Akhisar'ın "Başlamış" köyünde başlayan bu doğum ağrıları aynı ilçenin "Kurtulmuş köyünde" biter ve çocuk dünyaya gelir. O sıralarda Kalbuz aşiretinin yerleştiği bu Kırkağaç bölgesinde, Celaleddini Rumi'nin Mesnevisini ilk kez Türkçeleştiren devrin alimlerinden Sarı Abdullah efendi de oturmaktadır ve hükümdarın hocasının arkadaşıdır. Sarı Abdullah efendi yörenin ileri gelenlerini de yanına alarak hükümdarın yeni doğan çocuğuna hediyeler götürür, hükümdarı kırk çadırın bulunduğu Kırkağaç'a davet eder. Kırk büyük çınar ağacı arasında ziyafet verilir. Hükümdar buraya ev yaptıracak olanlardan vergi

almayacağını söyler, hatta para yardımında bulunur. "Kırkağaç" böyle kurulur.

KIRKLARELİ:

Marmara bölgesindeki ilimiz. Eski adı "Kırk Kilise" anlamına gelen "Saranta Ecclesies"di. Türkler ondördüncü yüzyılda şehri ele geçirdi ismini de Türkçe karşılığı olan "Kırkilise"ye çevirdiler. Ancak şehirde bu kadar çok kilise olmadığından adı da bir anlam taşımıyordu. 1924'de Kırkilise ismi "Kırklareli" şeklinde değiştirildi.

Trak, Pers, Makedonya, Roma, Bizans egemenlikleri altında kalan şehir Birinci Murat zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

KIRŞEHİR:

Selçuklular tarafından kurulduğu için ismi de Türkçedir ve bir değişikliğe uğramamıştır.

KOCAELİ:

Marmara bölgesinin doğusunda yer alan ilimiz. İli merkezi İzmit adını taşır. (Bakın İzmit).

KORKUDELİ:

Antalya'nın ilçesi. Roma ve Bizanslılar zamanında adı "İstanos" idi. Alaaddin Keyhusrev zamanında Selçuklulara, sonra Osmanlılara geçti. Sultan Korkud'un oturduğu yerdir ve onun ismini taşır.

KONYA:

Konya'ya ilk yerleşenler Hititlerdi. O zamanki adı bilinmiyor. Frik, Asur, Lidya, Pers, Makedonya egemenliklerinden sonra Roma yönetimine geçti.

İsa'dan sonra 47, 50 ve 53 yıllarında Hıristiyan azizlerinden St. Paul kenti ziyaret etti ve şehir önemli bir dinsel merkez olarak gelişti. Bu nedenle Hıristiyanlar ona, "İsa'nın tasviri" anlamına gelen "İkonyum" adını verdiler. 803 yılında Harun Reşid'in komutanlarından Yezid Bin Muhallit şehri ele geçirdi Arap-İslam devleti İkonya adını "Kuniye"ye çevirdi. Bu isim Türk diline ise en uygun biçimde ve KONYA olarak yerleşti.

KÜTAHYA:

Ege bölgesindeki ilimiz. Şehir ilk önce Frikyalıların elinde

bulunuyor, o zamanlar buraya "Katyasiyum" ya da "Katiation" deniliyordu. Bugünkü Kütahya ismi de buradan gelmektedir. Şehir Frikyalılarından sonra Bizanslılara, Selçuklulara, Germiyanogullarına geçti. Germiyanoglu kızını Yıldırım Beyazid'e verirken şehri de çeyiz olarak Osmanlı hükümdarına sundu. Kütahya uzun zaman Anadolu eyaletinin merkezi, daha sonra Hüdavendigar vilayetinin sancağı olmuş, Cumhuriyetten sonra ise bağımsız bir il merkezi haline gelmiştir.

MALATYA

Doğu Anadolu'daki ilimiz. Hititler zamanındaki adı "Meliddu" idi. Malatya ismi burdan geliyor. Roma, Bizans, Arap egemenliklerinden sonra şehir 1075 yılında Selçuklu Türklerinin eline geçti, 1515'de Yavuz Sultan Selim tarafından Dulkadir Beyliğinden alınarak Osmanlı ülkesine katıldı.

MANİSA:

Ege bölgesindeki ilimiz. Manisa adı Yunanca olduğu sanılan "Magnesya"dan geliyor. Türkler şehre önceleri "Magnesya" sonra da Manisa dediler.

Lidya, Pers, Makedonya, Roma ve Bizans egemenliklerine geçen şehri 1076 yılında Süleyman Şah fethetti. Ancak Birinci Haçlı Seferi sırasında Bizanslılar şehri yeniden aldılar. Anadolu Selçuklu devletinin son yıllarında, Uç beylerinden Saruhan Bey Manisa'yı Bizanstan kurtarıp kendine başkent yaptı. Manisa 1390 yılında Yıldırım Beyazıt zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

Yunan mitolojisine göre, nice sanatçıya tükenmez esin kaynağı olan gözü yaşlı Niobe Manisa doğumludur.

MARDİN:

Güneydoğu Anadolu bölgesindeki ilimiz. Şehrin kimler tarafından ve ne zaman kurulduğu bilinmiyor ama Mardin adı Süryani dilindeki "Marde"den geliyor. Şehre Romalılar "Maride", Araplar "Mârdin", Türkler ise Mardin dediler.

Mardin 1517'deki Çaldıran zaferinden sonra Osmanlı İmparatorluğunun egemenliği altına girdi.

MUDANYA:

Bursa'ya bağlı bir ilçe. Tarihi çok eski. İlk adı "Mirlea"dir. Makedonya Kralı Beşinci Filip tarafından yakılıp yıkıldı. Bitinya kralı Prusias tarafından yeniden kuruldu. Kral Prusias bura-

SISMANOGLIO
MECARO

ya karısının ismi olan Apemia adını verdi. Haçlı seferlerinde Lâtinlerin eline geçen kasaba Montanya adıyla anıldı. Orhanga-zî zamanında Bursa ile birlikte zaptedilerek Osmanlı ülkesine katılınca Türkler "Montanya" ismini bugünkü Mudanya'ya çevirdiler.

MUĞLA:

Ege bölgemizdeki ilimiz. Eski adının "Mobolla" olduğu sanılıyor. İlk çağda birçok küçük kiralıklar arasında el değiştiren Muğla Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Bizans'ın payına düştü.

1284 yılında Türk uç beylerinden Menteşe bey Muğla ve yöresini kendi topraklarına kattı.

Kimi kaynaklara göreyse Muğla'nın eski adı Gökbelde akan Çine çayından yani Marsyas'dan kaynaklanıyor.

BİR EFSANE

Bir zamanlar, çok güzel kaval çalan Muğla adlı bir çoban varmış. Sürüsüyle kırlarda dolaşır, yanık yanık kavalını çalarken, Gökbel sırtlarında bir peri kızına rastlamış. Bu peri kızı da çok tatlı lir çalarmış. Çobana "Ey çoban, benimle yarışır mısın, bakalım sen mi güzel kaval çalıyorsun, ben mi güzel lir" demiş. Çoban yarışmayı kabul etmiş. Peri kızı eklemiş: "Yarışmayı kazanan yenilene dilediğini yapacak, benim şartım işte bu". Ken dine çok güvenen çoban bu ağır şartı da kabul etmiş. Çoban bir türkü çalmış kavalıyla, peri kızı da bir türkü. Çoban kuş sesleri çıkarmış kavalıyla, peri kızı da aynı şeyi yapmış. "Şimdi de sıra bende, herkes çalgısını tersinden çalacak" demiş peri kızı ve tersinden çalmış lirini. Zavallı çoban, kavalını tersinden üfle-miş, üfle-miş ama tek bir ses çıkmamış. Ve yenilmiş böylece. Yarışmayı kazanan peri kızı Muğla isimli çobanı ırmak haline getirmiş. Gökbelde akan Çine Çayı işte bu ırmakmış. Ve Muğla isimli çobanın öyküsü dilden dile dolaşmış. Bu ırmağı görmek için insanlar uzak yerlerden akın akın gelmişler ve zamanla oradakiler de yurt kurup yerleşmişler. Muğla ili de böylece kurulmuş.

MUŞ:

Doğu Anadolu'nun yukarı Murat bölümündeki ilimiz. Muş adının kökeni ve şehrin ne zaman kurulduğu kesin olarak bilinmiyor. Bir söylentiye göre, bu isim, Süryani dilindeki "Suyu

bol" anlamına gelen "Muşa"dan, diğer bir söylentiye göre ise, şehrin kurucusu Muşet'den geliyor.

641'de müslüman Araplar'dan alınan ve XI'inci yüzyıl sonlarında Selçuklulara geçen Muş yöresi, Moğol istilalarından ve Timur'un egemenliğinden sonra, 1514 yılında Osmanlı topraklarına katıldı.

NİĞDE:

Niğde adının kökeni oldukça karanlık. Anamur yakınlarında oturan ilk çağ kavimlerinden Nagidoslular tarafından kurulduğu için bu ismi aldığı söylenir. İslam yazarları, şehrin adını önce "Nekide" şeklinde yazmışlar, sonunda bu ad "Nikde" şeklini almıştır. Cumhuriyet devrinde ise bu isim, yüzyıllardan beri halk arasında söylendiği şekilde, Niğde olarak kabul edilmiştir.

NALLIHAN:

Ankara'nın ilçesi. Osmanlı vezirlerinden Nasuh Paşa, Bağdat'tan İstanbul'a dönerken, Nallıhan'ın olduğu yerde büyük bir han yaptırdı. 1599'da yapılan bu handan sonra yörenin nüfusu çoğalmaya başladı. Bugünkü Nallıhan ismini işte bu handan alır.

NEVŞEHİR:

Onsekizinci yüzyıla kadar küçük bir köydü ve adı "Muşkara" idi. Bu köyden yetişerek sadrazamlığa kadar yükselen ve ileri düşünceli bir devlet adamı olan Nevşehirli Damat İbrahim Paşa doğduğu köyü büyütüp ileri bir kasaba haline getirdi ve yeni kurulan bu şehre, "Yeni Şehir" anlamına gelen "Nevşehir" adını verdi.

ORDU:

Karadeniz Bölgesindeki ilimiz. Eski adı "Kotyora". İsa'dan önce 400 yıllarında Onbinlerin yürüyüşü sırasında bu limana gelen ünlü hatip Ksenefon'a göre Ordu Sinop'un önemli bir kolonisiydi.

Roma ve Bizans egemenliklerinden sonra Selçuklu Türklerinin eline geçti ve XIV'üncü yüzyılın ilk yarısında ise Osmanlı topraklarına katıldı. Savaşçı kadınlardan oluşan ünlü Amazon kavminin Ordu ve yöresine yerleştiği yazılır.

ORHANGAZI:

Bursa'nın ilçesi. Kurucusu, Osmanlı devletinin ikinci sultanı, Osman Bey'in oğlu Orhan Bey'dir ve ismini burdan alır.

OSMANELİ:

Bilecik'in ilçesi. Adını, ilk Osmanlı padişahı Osman Bey'den alır.

RİZE:

Doğu Karadeniz bölgesindeki ilimiz. Rize adının Kafkas kökenli bir sözcük olduğu sanılıyor.

SAKARYA:

Marmara Bölgesindeki ilimiz. Adını sınırları içinde akan Sakarya Irmağından alır.

SAMSUN:

Orta Karadeniz Bölgesindeki ilimiz. Şehir İsa'dan Önce VIII.'inci yüzyılda Milet göçmenleri tarafından kuruldu. Eski adı "Amisos". Samsun sözcüğü işte bu Amisos'un halk dilinde değişmiş biçimi.

Türklerin Canik dedikleri Samsun bölgesi Hititler, Kimmerler, Frikler, Persler, Makedonyalılar, Pontus Devleti, Romalılar ve Bizanslıların işgalinden sonra Malazgirt zaferiyle Türklerin eline geçti. Daha sonra Bizanslılar ilk Selçuklular arasında el değiştirdi. Bir ara Pontus Rum İmparatorluğuna bağlandı. Onüçüncü yüzyılın ilk yarısında Sultan Keykavus ve kardeşi Alaettin Keykubat tarafından ele geçirildi. Selçuklular, o zamanlar "Müslüman Samsun" denilen bugünkü şehri kurdu. "Gavur Samsun" denilen eski şehir bir Ceneviz ticaret sitesiydi. Bu site Türk şehrine iki, üç kilometre kadar uzakta bulunuyordu. Ceneviz sitesi XIV.'üncü yüzyılda Osmanlı egemenliğini kabul etti, XV.'inci yüzyılda ise tümüyle Osmanlı topraklarına katılması ise XVI.'üncü yüzyılda sağlanmıştı.

Atatürk'ün Ordu Müfettişliği göreviyle Samsun'a çıktığı 19 Mayıs 1919 tarihi Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcıdır.

SELÇUK:

İzmir'in ilçesi. Adını Selçuklu Türklerinden alır.

SEYİTGAZİ:

Eskişehir'in ilçesi. İsmi kasabada bulunan Seyit Battalgazi Türbesinden alır.

SİVAS:

İç Anadolu bölgesindeki bir ilimiz. Adını nerden aldığına değin bir kayıt yok. Osmanlı yönetimine 1398 yılında girdi. Tarihi eserlerinin yanısıra folklor yönünden de zengin. Halkozanlarının çoğu Sivaslıdır. Şehrin yakın tarihimizdeki rolü de büyük. Erzurum Kongresinden sonra, 4 Eylül 1919'da, bugünkü lise binasında toplanan Sivas Kongresi Kurtuluş Savaşının esaslarını saptadı.

SİDE:

Antalya'nın ilçesi. "Side" sözcüğü eski Anadolu dillerinde "Nar" anlamına gelir.

Kimi kaynaklara göre Toros'un kızı Panfiliya Side şehrinin isim anasıdır.

Kentin kuruluş tarihi hakkında kesin bir bilgi yok. İsa'dan önce yedinci yüzyılda buraya gelip yerleşen Yunanlılar şehrin tarihini başlatmışlardır. Hristiyanlık zamanına kadar korsanlık merkezi ve köle pazarıydı. Günümüzde tarihsel kalıntılarının zenginliği ile ünlü bir turistik merkezdir.

SIIRT:

Güneydoğu Anadolu bölgesinin Dicle bölümündeki ilimiz. Keldani aslından geldiği ileri sürülen "Siirt" sözcüğünün "Şehir" anlamını taşıdığı sanılıyor. Tarihi eski devirlere dek uzanır. Siirt çevresi ilk çağda zaman zaman Asur, Babil, Met ve Pers devletlerine geçmiş, İskender'den sonra Selekosların, sonra tekrar İran'ın egemenliği altına girmiş, Sasanilerle Bizanslılar arasında el değiştirmiş, halife Ömer zamanında İslâm egemenliğine geçmiştir.

Artuklulara, İlhanlı ve Celâyirli'lere bağlanmış, Çaldıran savaşından sonra ise yöredeki diğer şehirlerle birlikte Osmanlı İmparatorluğuna katılmıştır.

SİLİVRİ:

İstanbul'un ilçesi.

Kasabanın "Silimbrea" adıyla Megaralı göçmenler tarafın-

dan kurulduğu söylenir. Silivri adı işte bu Silimbrea sözcüğünün halk dilinde değişmiş şeklidir.

SİMAV:

Kütahya'nın ilçesi. Şehrin ilk ve orta çağlardaki adı "Synaos"tu. Şimdiki Simav adı bundan türemiştir.

Yöre Malazgirt zaferinden sonra Türk egemenliğine geçti. 1428 yılında ve ikinci Murat devrinde kesin olarak Osmanlı topraklarına katıldı.

SİNOP:

Karadeniz Bölgesinin batı bölümündeki ilimiz. Bazı kaynaklara göre Sinop İsa'dan önce 1300-1200 yılları arasında Amazonlar tarafından kurulmuş, ismini de Hitit metinlerine göre "Sinova" adlı Amazon kraliçesinden almıştır. Hitit, Asur, Lidya, Pers, Makedonya, Pontus egemenlikleri altına giren Sinop 13. yüzyılda Selçukluların eline geçti. Osmanlı topraklarına ise onbeşinci yüzyılda Fatih Sultan Mehmet tarafından katıldı.

BİR EFSANE:

Asopos ırmak tanrısının kızı Sinope güzelliği ile ün yapmış, tanrılar tanrısı Zeus'u bile kendine aşık etmişti. Kızıoğlan kız kalmaya and içen Sinope zamanını dereler ve göllerde yıkarak, kır çiçekleri toplayarak geçiriyordu. Bir gece ırmakta yıkanır ve ay ışığı beyaz teninde oynasırken tanrılar tanrısı Zeus yüreği aşk ateşi ve sevdâ özlemleriyle dolu, kızın yanına geldi. Zeus'un niyetini anlayan Sinope ona kızıoğlan kız kalmak istediğini söyledi, yalvardı, yakardı, göz yaşları döktü. Gözlerinden düşen her damla toprakta çiçeğe dönüşüyor Sinope'nin içli yakarılarıyla uykularından uyanan kuşlar, Zeus'un omuzuna, başına, kollarına konuyor, Sinope'ye dokunma dercesine cıvıldaşıyorlardı. Kızın göz yaşları, kuşların cıvıltısı öfkeli Zeus'un katı kalbini yumuşatmıştı. Ama Zeus öç almaktan da geri kalmayıp Sinope'yi Karadeniz kıyılarındaki ıssız bir yere bıraktı. Sinop şehri sonradan işte burada kuruldu ve adını da ırmak tanrısının kızı Sinope'den aldı.

ŞEBİNKARAHİSAR:

Giresun'un ilçesi. Kasaba "Şebin" adını, bir zamanlar işletilmiş bulunan yakınındaki Şap yataklarından alır. Tarih boyunca, birkaç kez el değiştirdikten sonra, 1473'te Fatih Sultan

Mehmet zamanında Osmanlı topraklarına katıldı.

TARSUS:

İçel'in ilçesi. Şehri Asuri hükümdarı Sardanapal'in kurduğu söylenir ama aslında geçmişi çok daha eskidir. Çevrede Hitit kalıntıları var. Hristiyanlığın başlıca yayıcısı Pavlus burada doğdu. Şehir eski devirlerden beri adını değiştirmedir.

TEKİRDAĞ:

Marmara Denzinin kuzey kıyısındaki ilimiz. Tarihi eski çağlara dek uzanır. Bugünkü Tekirdağ'ın yerinde eskiden Rhagedestus şehri vardı. Kimler tarafından ve ne zaman kurulduğu bilinmiyor. Bu şehre XII. nci yüzyılda Venedikliler yerleştiler. Şehre o tarihte Rodosto deniliyordu ve dışında, Venediklilerin bir mahallesi vardı. 1357'de Osmanlı ülkesine katılan Tekirdağ, bugünkü adını, kıyı boyunca uzanan dağdan, Tekirdağ'ından alır.

TİREBOLU:

Giresun'un ilçesi. Kasaba, kuruluşundan beri üç bölüme ayrılmış olduğundan eski adı "Üç Şehir" anlamına gelen Tripolis'dir. Bugünkü ismi de bu sözcükten gelir.

TOKAT:

Karadeniz Bölgemizin Orta Karadeniz bölümündeki ilimiz. Plevne kahramanı Gazi Osman Paşa burda doğdu. Tokat bölgesindeki Gümenek'in eski çağlardaki adı Komana Pontika idi. Kimi kaynaklara göre Tokat, "Pontika" sözcüğünün zamanla halk dilinde değişmiş şeklidir. Tarihi Hititler devrine kadar uzanır. 1071 Malazgirt zaferinden sonra Türklerin eline geçen Tokat bir süre Danişmentler'de kaldı, sonra Konya Selçuklularına geçti. 1308'de İlhanlılara, 1335'de yeniden Selçuklulara, 1380'de Kadı Burhanettin'e geçti. 1380'de, Yıldırım Beyazıt tarafından Osmanlı ülkesine katıldı. Osmanlı yönetiminde Tokat Sivas beylerbeyliğinin sancak merkezlerinden birisiydi. Cumhuriyet devrinde il merkezi oldu.

TRABZON:

Karadeniz Bölgesinin Doğu Karadeniz bölümündeki ilimiz. Eski bir tarihe sahip. Adı, Anadolunun eski dillerindeki "Tra-

pezus" sözcüğünden gelir, anlamı "Dörtköşe" demektir. Ve şehre derin vadiler üzerindeki düzlüğe oturmuş kalesinin dörtköşe biçiminden dolayı bu isim verilmiştir. Trapezus limanını İyonlular kurdu. Burası Pontus Krallığının önemli merkezlerinden idi. İsa'dan Önce 1. yüzyılda Romalıların eline geçti. İsa'dan sonra 395'te Bizansın payına düştü. 1461'de Fatih Sultan Mehmet tarafından ele geçirilerek Osmanlı ülkesine katıldı.

BİR SÖYLENTİ:

Osmanlı paraları gümüşlendi ve bir yüzünde padişahın tuğrası bulunurdu. Bilindiği gibi, gümüş yumuşak bir madendir ve parmakla fazla oğulduğunda üstündeki yazı ve şekiller silinir. Bu ilimize vaktiyle, Genevizli pinti bir tüccar yerleşmiş. Bu tüccar, parayı çok sevdiğinden, başkalarına korka korka verir, vermeden önce de avucunda uzun boylu tutar, baş parmağıyla üstünü oğuşturup dururmuş. Bu yüzden de paranın üstündeki padişah tuğraları silinirmiş. Bir gün, bir Türk müşteri, Genevizli tüccarın parayı elinde sıkıp oğuşturmasına çok kızmış ve aldığı paraları da "Seni gidi tuğraboza" diye bağırıp adamın yüzüne fırlatmış. Olaya tanık olanlar, bunu sağda solda anlatıp durmuşlar. Ve o günden sonra şehrin adı da "Tuğraboza" kalmış. Halk giderek bu sözcüğü de kısaltarak şehre "Trabzon" demiş.

TUNCELİ:

Doğu Anadolu bölgesinin yukarı Fırat bölümünde yer alan ilimiz. Şehirde bazı maden yatakları bulunur şehre bu nedenle Tunceli adı verilmiştir.

UŞAK:

Ege bölgesinin İç-batı Anadolu bölümündeki ilimiz. Uzun yıllar Hititlerin elinde kaldı ve bu İmparatorluğun yıkılmasıyla Frigyalıların eline geçti. Yöreye daha sonra Frigyalılar egemen oldu. Pers, Makedonya, Bitinya ve Roma egemenlikleri altında kaldı. Romanın ikiye ayrılmasından sonra Bizansın payına düştü. Selçuklu akınları sırasında birkaç kez, Türkler ve Bizans arasında el değiştirdi. Ancak, Uşak ve çevresi, Anadolu Selçuklu hükümdarı Alâettin Keykubat II tarafından zaptedilerek kesin şekilde Türk egemenliğine girdi. Anadolu Selçuklu devleti Moğollar tarafından ortadan kaldırılınca Uşak ve çevresi Germiyan Beyliğinin eline geçti. Bu beylik Osmanlı egemenliğini kabul edince (1429) Kütahya şehri Anadolu Beylerbeyliğine bağlı bir

ilçe merkezi haline getirildi.

UZUNKÖPRÜ:

Edirne'nin ilçesi. Şehir Murat II zamanında "Cisr-i Ergene" (Ergene Köprüsü) adıyla kuruldu. Uzunköprü, adını Ergene üzerinde, Murat II tarafından yaptırılan 174 gözlü ve 2 bin 193 metre uzunluğundaki köprüden almıştır.

URFA:

Güneydoğu Anadolu bölgesinin Orta Fırat bölümündeki ilimiz. Eski adı "Orhoe" ya da "Orhai" dir. Sonradan bu ad Araplar tarafından "Roha"ya çevrildi. Urfa sözcüğü Orhoe'nin halk dilinde değişmiş şeklidir. Çok eski bir tarihe sahip. Şehrin İsa'dan önce 2000 yılında, Babil hükümdarlarından Ramis-Nemrut tarafından kurulduğu söylenir. Hazreti İbrahim de, Urfa Kalesinin eteğindeki bir mağarada doğmuş. Bu nedenle Urfa'ya "Peygamberler Şehri" de denir. İsa'dan Önce IV. yüzyılda Perslerin egemenliğine girdi. Şehri daha sonra Makedonyalılar aldı. Selevkos Krallığı Urfa'ya egemen olunca ismini "E-dessa" yaptı. Romalılar çağında gelişti. Bizans çağında Arap savaşlarına sahne oldu. XI. yüzyılda Selçuklu yönetimine girdi. Akkoyunluların eline geçti. Urfa'yı Yavuz Sultan Selim, 1516'da, Mısır seferi sırasında Osmanlı topraklarına kattı.

ÜNYE:

Ordu'nun ilçesi. Şehrin bu günkü adı eski adı olan "Oenoe" den gelir.

VAN:

Doğu Anadolu bölgesinin yukarı Murat-Van bölümündeki ilimiz. Çok eski bir tarihe sahip. Bazı kaynaklara göre şehri İsa'dan önce 19. yüzyılda Asur kraliçesi Semiramis kurdu, bunun için şehre "Şahmirankent" adı verildi. Daha sonra İranlılar çağında şehri "Van" adında bir vali bayındır hale getirdi. Bugünkü adını bu validen alıyor.

İsa'dan önce dokuzuncu yüzyılda buraya yerleşen Urartular şehre Tuşpa adını vererek onu kendilerine başkent yaptılar. Zaman zaman Asurluların istilasına uğrayan Van Urartulardan sonra Medler ve Makedonyalılar tarafından işgal edildi. Zaman zaman Arapların ve Bizanslıların eline geçti. 1071 Malazgirt sa-

vaşından sonra Selçuk yönetimine giren Van daha sonraki yıllarda çeşitli savaflara sahne oldu, on dördüncü yüzyılda Karakoyunluların eline geçti. Şehir 1548 yılında Osmanlı topraklarına katıldı.

VEZİRKÖPRÜ:

Samsun'un ilçesi. Köprülü Mehmet Paşa ve oğulları bu kasabanın yetiştirdiği ünlü devlet adamlarıdır. Mehmet Paşa ve Fazıl Ahmet Paşa gibi iki ünlü vezir yetiştirdiği için eski adı Köprü olan kasabaya sonradan Vezirköprü ismi verildi.

YOZGAT:

İç Anadolu bölgesinin orta Kızılırmak bölümündeki ilimiz. Yozgat adının kökeni belli değil. Eski bir Türkmen adı olduğu sanılıyor.

YUNAK:

Konya'nın ilçesi. Hamam anlamına gelir.

ZİLE:

Tokat'ın ilçesi. Fırıkyalılar çağında kurulan Zile'nin eski adı "Zela"ydı. Şehirde Afrodit adına yapılmış büyük bir tapınak vardır. Uzun süre Romalıların elinde kalmış, Selçuklu egemenliğine geçmiş, Yıldırım Beyazıt zamanında Osmanlı topraklarına katılmıştır.

ZONGULDAK:

Karadeniz bölgesinin batı bölümündeki ilimiz. İsminin nereden geldiği bilinmiyor. Roma, Bizans ve Ceneviz egemenliklerinden sonra Osmanlı topraklarına katıldı.

SISMANOGLIO
MEGARO

GÜNAYDIN /in
OKUYUCULARINA
ARMAĞANIDIR